

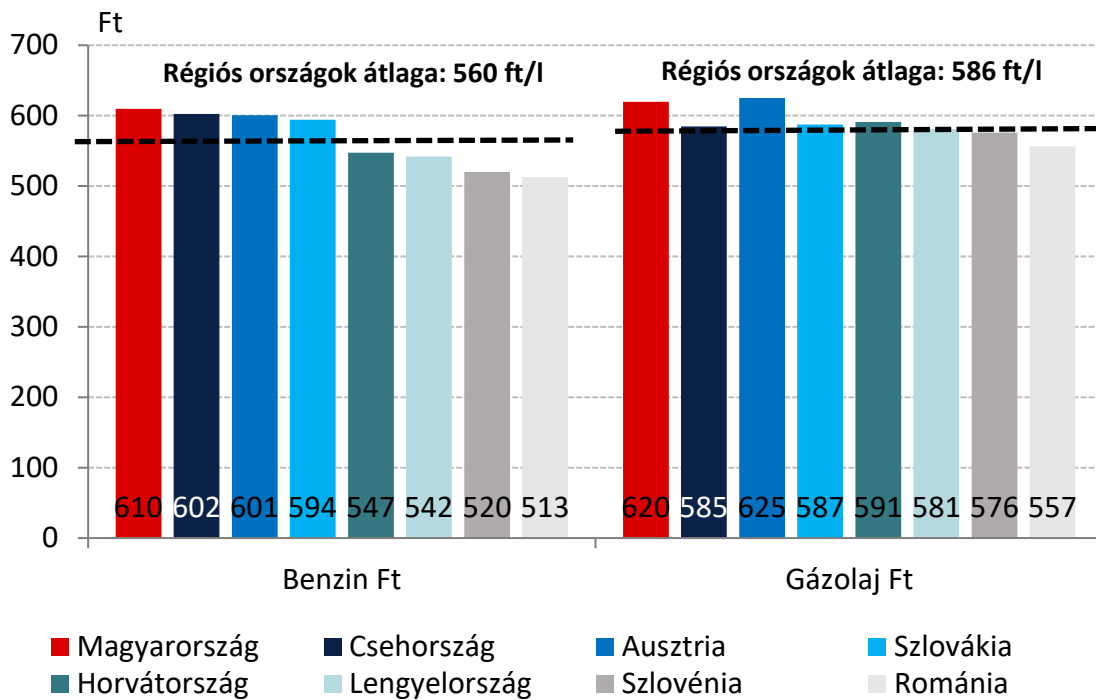
Homoky Alexandra

Üzemanyagárak régiós összevetésben: hol, mennyit, miért?

A hazai üzemanyag-piacon az ársapka december 7-i kivezetését követően ismét piaci folyamatok által meghatározott árak alakultak ki. Számos elemzés mutatta ki, hogy a hazai üzemanyagárak jelenleg a legmagasabbak a régiós országok körében. Alábbi cikkünkben az üzemanyagárak költségszerkezetét vizsgáltuk meg, kiemelt figyelmet szentelve az adók és költségek feletti árrések alakulására. Az üzemanyagpiacon megfigyelt jelenségek hasznos tanulsággal bírnak a fogyasztói árakat meghatározó más részpiacok árazási döntéseinek megértéséhez.

Az elmúlt időszakban több elemzés is felhívta a figyelmet, hogy miközben Magyarország import oldalon a régióban a legalacsonyabb árakon képes kőolajhoz jutni, addig régiós összevetésben jelenleg hazánkban a legmagasabb a benzin és Ausztria után a második legmagasabb a gázolaj forintban kifejezett ára. Magyarországon 2023. február 27-én az Európai Bizottság gyűjtése alapján 610 forint volt a benzin ára literenként, míg a gázolaj ára 620 forinton alakult. A régiós országokban a hazai ár-szint alatt alakultak az üzemanyagárak. Ausztria, Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Horvátország, Románia és Szlovénia átlagos árszintje 560 Ft/liter volt a benzin és 586 Ft/liter a gázolaj esetében. A benzin ára tehát 50 forinttal, a gázolajé 34 forinttal magasabb itthon, mint a régióban (1. ábra).

1. ábra: Üzemanyagárak a régiós országokban (2023. február)

Megjegyzés: Február 27-i adatok alapján.

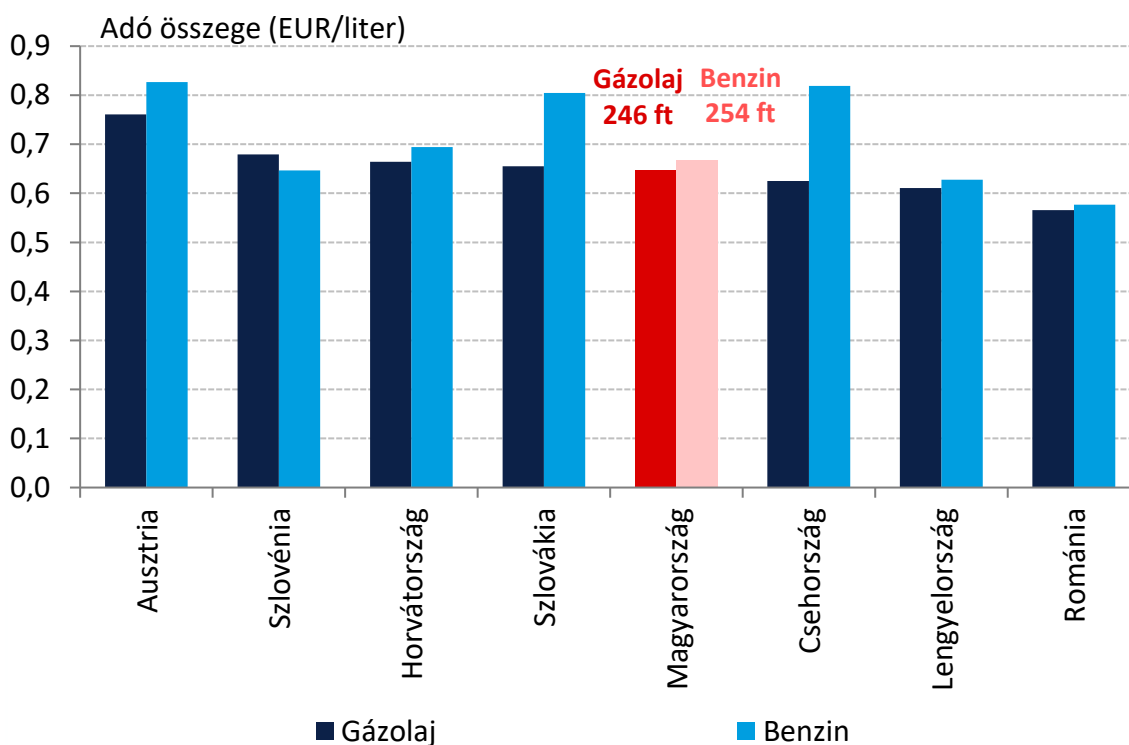
Forrás: Európai Bizottság, Weekly Oil Bulletin

Az üzemanyagárak költségszerkezete három fő csoportba sorolható: a nyersanyag, azaz a kőolaj világpiaci ára forintban kifejezve, az üzemanyagok végső fogyasztói árában megjelenő adóterhek, illetve a fogyasztói ár és a nyersanyagköltségek különbözeteként adódó árrés.

A kőolaj világpiaci ára a Brent olaj árának forintban kifejezett értéke, amelyet a globális nyersanyagpiacok határoznak meg és egyformán befolyásolja a régió összes országát. Magyarországon meghatározó az olcsóbb, Ural típusú olaj áralakulása, hiszen a kőolajfinomítókban nagyrészt ezt a típust dolgozzák fel, az árazás azonban a Brent nyersolajhoz igazított. Február végén a Brent és Ural típusú olajok közötti árkülönbség 26 dollár volt, azonban mivel extraprofit-adóként a különbség 95 százaléka befizetésre kerül a költségvetésbe, ezért nem okoz a régiós összevetés során torzítást, ha nyersanyagköltségként hazánk esetében is a Brent olaj árát alkalmazzuk. A Brent nyersolaj ára forintban kifejezve a 2022 júniusi közel 300 forintos literenkénti szintet követően csökkenő pályára állt. Az olajár mérséklődése a recessziós kilátásokkal összhangban ősszel is folytatódott, így 2023 február végén literenként 185 forint közelében alakulnak a Brent jegyzések.

Az üzemanyagokat terhelő hazai fogyasztási adók átlagosnak tekinthetők. Az üzemanyagok termékadójának összege szerint Magyarország a középmezőnyben helyezkedik el a régiós országok között. A 2023. február 27-i adatok alapján 1 liter gázolaj adótartalma 0,65 EUR/liter (246 forint), a benziné 0,67 EUR/liter (254 forint) volt hazánkban. Ennél magasabb a benzin adótartalma Ausztriában, Horvátországban, Szlovákiában és Csehországban, a gázolaj adótartalma pedig Ausztriában, Szlovéniában, Horvátországban és Szlovákiában (2. ábra).

2. ábra: A jövedéki- és forgalmi adó összege (2023)

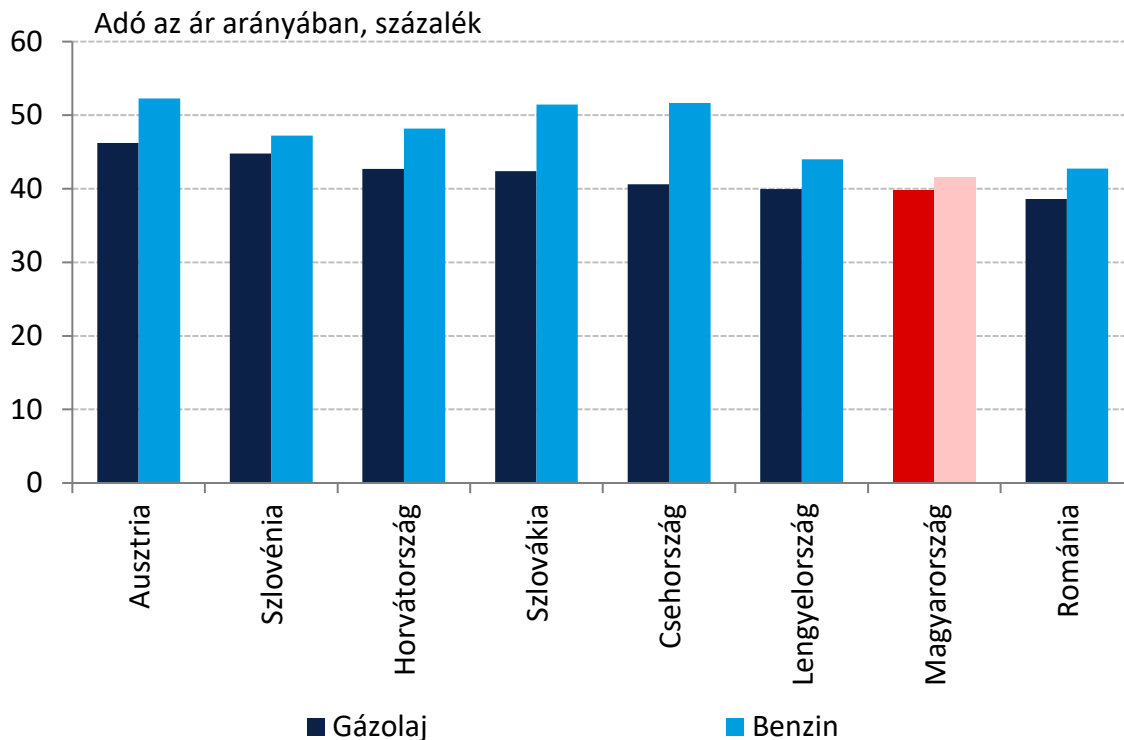
Forrás: Európai Bizottság, Weekly Oil Bulletin, 2023.02.27.

A végső fogyasztói ár százalékában kifejezett teljes adótartalom Románia után Magyarországon a legalacsonyabb a régióban. Az árhoz viszonyított adótartalom gázolaj esetében az ár 40 százalékát, míg benzin esetében a 42 százalékát tette ki 2023 év elején. Az alacsony százalékos adóterhelés két ellentétes hatásból ered: míg az áfakulcs Magyarországon a legmagasabb, a literenkénti jövedéki adó mértéke az EU-ban az egyik legalacsonyabb (3. ábra).

Az üzemanyagokat érintő jövedéki adó korábban az EU szabályok által megengedett minimum körül mozgott hazánkban, jelenleg pedig el sem éri azt. Az EU-ban 2022-től a benzin minimumadója a literenkénti 0,28 euróról 0,36 euróra (106-ról 137 forintra), a dízelé pedig 0,26-ról 0,33 euróra (99-ről 125 forintra)

emelkedett, amire reagálva Magyarország több országhoz hasonlóan derogációs kérelmet nyújtott be. A jelenleg hatályos jövedékiadó-mértékeket az erre irányuló derogációs kérelem elfogadása esetén akár év végéig fenntarthatja hazánk.

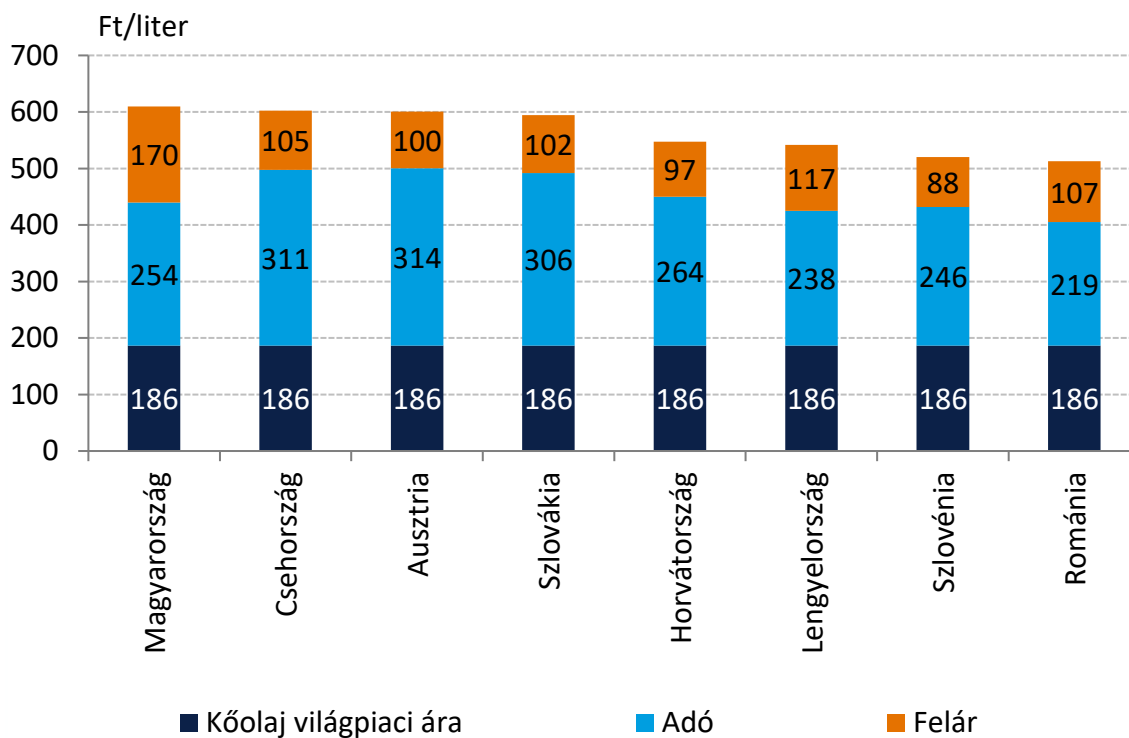
3. ábra: A jövedéki- és forgalmi adó összege a fogyasztói ár százalékában (2023)

Forrás: Európai Bizottság, Weekly Oil Bulletin, 2023.02.27.

A régiósnál magasabb hazai üzemanyagárakat az is magyarázza, hogy itthon jelentős a nyersanyagköltségen és termékadókon feletti árrés mértéke az üzemanyagok árában. A felár számos tényező befolyásolhatja, melyről részletes információval nem rendelkezünk. Ez a tétel tartalmazza a kőolajfeldolgozás, a nagykereskedelem, a kiskereskedelem és a szállítás költségeit, valamint további költségtényezőket, illetve a mindezekben képződő profitot. Végző soron a felár a végső fogyasztói ár és a nyersolaj, valamint a termékadók különbözete. A februári adatok alapján a többi régiós országban a benzin esetében literenként átlagosan 102 Ft, míg a gázolaj esetében 152 Ft/liter a felár. Ezzel szemben hazánkban a benzinhoz tartozó felár 170 Ft/liter, míg a gázolajhoz kapcsolódó felár 187 Ft/liter. A benzin esetében tehát közel 70 forinttal, a gázolaj esetében pedig 35 forinttal magasabb a hazai felár, mint a régió átlagában (4. ábra és 5. ábra).

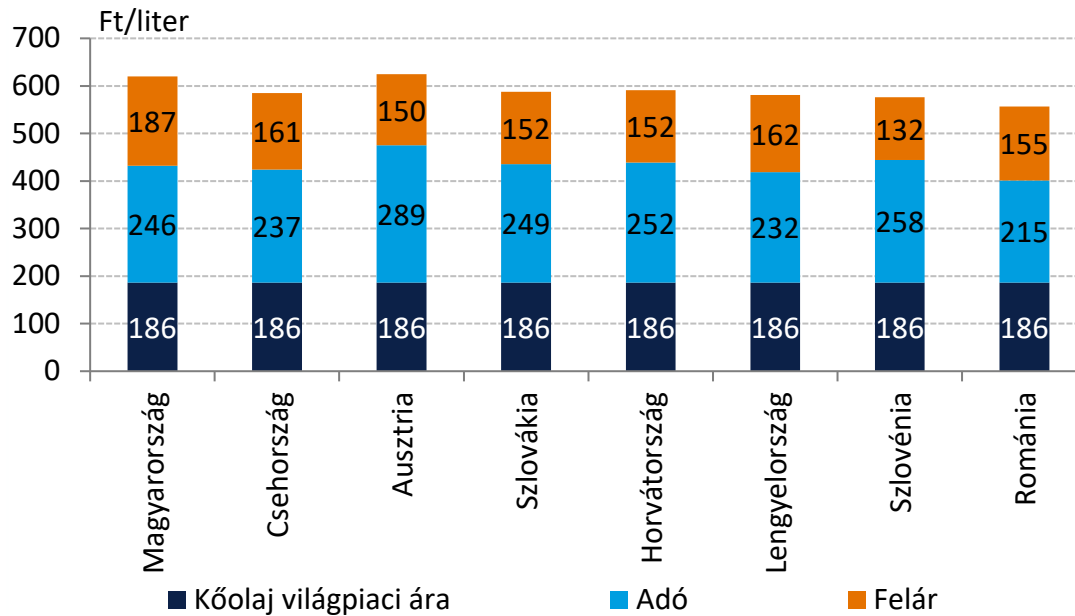
4. ábra: A benzin árának költség szerkezete a régiós országokban
(2023. február)

Megjegyzés: A felár minden olyan költséget tartalmaz, ami a nyers kőolaj finomításával, a finomított termékek szállításával, nagykereskedelmével és kiskereskedelmével kapcsolatban felmerül. Február 27-i adatok alapján.

Forrás: Európai Bizottság, Weekly Oil Bulletin

5. ábra: A gázolaj árának költségszerkezete a régiós országokban
(2023. február)

Megjegyzés: A felár minden olyan költséget tartalmaz, ami a nyers kőolaj finomításával, a finomított termékek szállításával, nagykereskedelmével és kiskereskedelmével kapcsolatban felmerül. Február 27-ai adatok alapján.

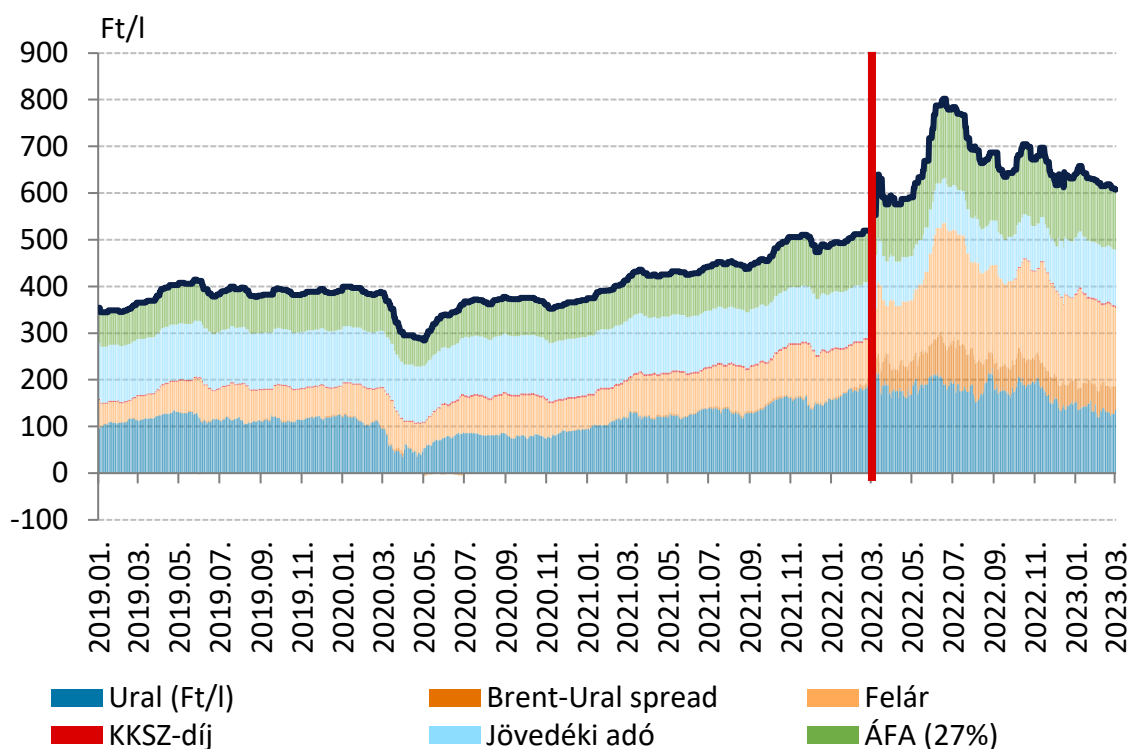
Forrás: Európai Bizottság, Weekly Oil Bulletin

A felárat befolyásolhatja az is, hogy az üzemanyag-termelők és -kereskedők az egyes országokban eltérő vállalati adókulcsokkal szembesülnek, amelyek nem számszerűsíthetők közvetlenül a termékek árában. Magyarországon az üzemanyag-termelők és -kereskedők Európa legalacsonyabb társasági adókulcsát fizetik (9 százalék), de emellett érinti őket a 4,1 százalékos kiskereskedelmi adó és az energiaellátók 41 százalékos jövedelemadója. Ugyanakkor vélhetően nem okoz szélsőségesen nagy torzítást a nemzetközi összehasonlításban, hiszen hasonló adók minden országban léteznek, illetve 2022-ben Ausztria, Horvátország, Szlovákia, Csehország és Románia is extraadókat vetett ki az energetikai ágazatra. A Brent és az Ural kőolaj árkülönbségét érintő 95 százalékos adót nem vettük figyelembe, hiszen regionális összevetésben nem okoz eltérést, mert az üzemanyagok önköltségi ára esetében a Brent kőolaj árából indulunk ki. Az pontosan nem kalkulálható, hogy ezek az árbevétel és eredményt érintő adók hogyan jelentkeznek az üzemanyagok árában.

A hazai üzemanyagárakon megfigyelt felár 2022 márciusa óta emelkedett meg jelentősen. A világszármazékos folyamatok, a globális ellátási láncok akadozása mellett az üzemanyagár-sapka verseny-csökkentő hatása is hozzájárulhatott az

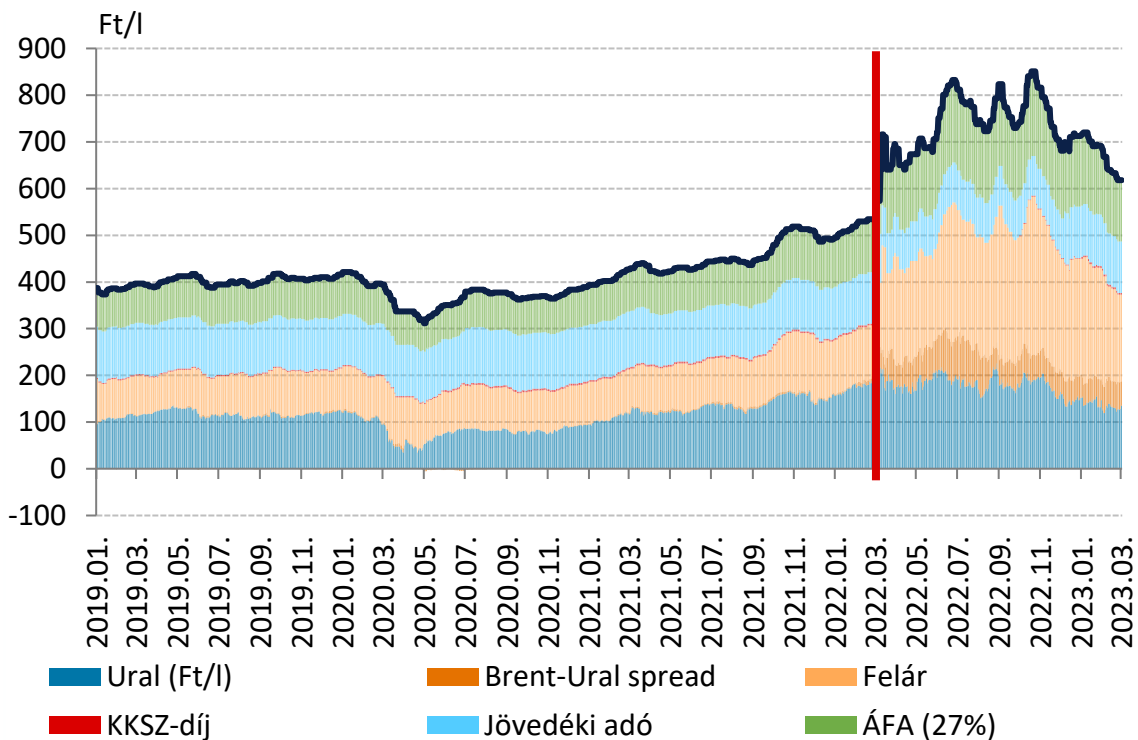
üzemanyagárban megfigyelhető felár emelkedéséhez. Míg 2021. január és 2022. március között átlagosan a benzin fogyasztói árához képest 20 százalék, a gázolaj fogyasztói árához viszonyítva 22 százalék volt a felár aránya, addig 2022 év végére ezek a ráták átlagosan 28 százalékra és 34 százalékra emelkedtek (6. ábra, 7. ábra). A felár emelkedésében szerepet játszhatott, hogy a külföldi nagykereskedők kivonulásával csökkent a verseny a hazai üzemanyag-piacon. Az ársapka 2022. decemberi kivezetését követően az üzemanyag-piac normalizálódása vélhetően megindult, azonban ez várhatóan fokozatos folyamat lesz.

6. ábra: A hazai benzinár felbontása

Megjegyzés: A felár minden olyan költséget tartalmaz, ami a nyers kőolaj finomításával, a finomított termékek szállításával, nagykereskedelmével és kiskereskedelmével kapcsolatban felmerül.
 Forrás: Bloomberg, Holtankoljak.hu, MNB

7. ábra: A hazai gázolaj árának felbontása

Megjegyzés: A felár minden olyan költséget tartalmaz, ami a nyers kőolaj finomításával, a finomított termékek szállításával, nagykereskedelmével és kiskereskedelmével kapcsolatban felmerül.
 Forrás: Bloomberg, Holtankoljak.hu, MNB

Az aktuálisan a régiós áraknál magasabb hazai üzemanyag-árszint kialakulásában fontos elem volt az árrések növekedése. Az ársapka kivezetését követően az üzemanyag-piac várhatóan fokozatosan normalizálódik. A magasabb árrés kezdetben még fennmarad, de 2023 során az árrés régiós szintre süllyedése alacsonyabb üzemanyag-árakat és érdemi dezinflációs hatást jelenthetne.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2023. március 17-én.”